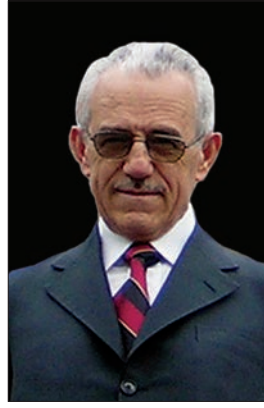

Mecdüddin İbnü'l-Esîr'in *Câmi'u'l-uşûl li-eĥâdişi'r-Resûl*'ünün İbnü'd-Deyba' tarafından *Teysirü'l-vuşûl* adıyla yapılan muhtasarının tercümesi ve şerhidir. Söz konusu muhtasara, İbn Mâce'nin *es-Sünen*'i yerine Mâlik'in *el-Muvaţta'* alınmıştır. İbrahim Canan kitabın sonuna, İbn Mâce'nin *es-Sünen*'inde yer alıp da adı geçen eserlerde bulunmayan 1351 hadisi de eklemiş, böylece 7338 hadisin tercüme ve şerhini yapmış, eserin baş tarafına hadis usulü ve tarihine dair bir mukaddime yazmıştır. Kitap daha sonra mukaddime kısmı çıkarılarak *Hadis Ansiklopedisi Kütüb-i Sitte* adıyla yayımlanmıştır (I-XVIII, İstanbul, ts.). Eserin mukaddimesinin muhtasarı *Hadis Usulü ve Tarihi* adıyla da basılmıştır (Ankara 1998). **2. Yeni Usûl-i Hadis.** Zafer Ahmed Tehânevî'nin *İ'â'ü's-sünen* adlı eserinin *Ķavâ'id fi 'ulûmi'l-ĥadîş* adıyla neşredilen (1972) mukaddimesinin tercümesidir (İzmir 1982). **3. Peygamberimizin Hadislerinde Medeniyet Kültür ve Teknik** (İstanbul 1984). **4. Peygamberimizin Okuma Yazma Seferberliği ve Öğretim Siyaseti** (İstanbul 1984). **5. Hz. Peygamber'in Sünnetinde Tıp (Tıbb-ı Nebevî)** (Ankara 1995). **6. Peygamberimizin Yanılması Meselesi** (İstanbul 1999). **7. Peygamberimizin Ehl-i Kitap ile Diyalogu** (İstanbul 2006). İbrahim Canan'ın diğer eserleri de şunlardır: *Peygamber Yıldızları Sahabe Dünyası* (İstanbul 1996; üç bölümden oluşan eserin birinci bölümünde âyet ve hadisler ışığında sahâbe hakkında genel bilgiler verilmiş, ikinci bölümde Said Nursî'nin sahâbe nesliyle ilgili görüşleri açıklanmış, üçüncü bölümde Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan siyasî ihtilâflara yer verilmiştir); *Peygamberimizin Tebliğ Metotları-1, 2* (İstanbul 1998, 2002; müellifin doktora tezinin çevirisidir); *Hz. Peygamber'in Sünnetinde Terbiye* (Ankara 1980; İstanbul 1982; İzmir 2008; müellifin doçentlik tezidir); *Resulullah'a Göre Aile ve Okulda Çocuk Terbiyesi* (İstanbul 1979, 1983, 1993; bu eser, yayımlandığı yıl Türkiye Millî Kültür Vakfı ödülünü kazanmıştır); *İslâm'da Temel Eğitim Esasları* (İstanbul 1980); *Aile İçi Eğitim* (İstanbul 2006); *Aile Reisi ve Baba Olarak Hz. Peygamber* (İstanbul 1996, 1999); *Kur'an'da Çocuk Eğitimi* (İstanbul 1996); *Çocuk Hakları Beyanamesi Işığında İslâm'da Çocuk Hakları* (İstanbul 1980); *İslâm'da Zaman Tanzimi* (İstanbul 1985, 1991); *İslâm'da Çevre Sağlığı* (İstanbul 1986); *İslâm Işığında Anarşi: Sebepler, Tedbirler,*

İbrahim
Canan

Çareler (İstanbul 1984); *Krizin Sabahı* (İstanbul 2002); *İslâm Âleminin Ana Meselelerine Bediüzzaman'dan Çözümler* (İstanbul 1994); *Bediüzzaman'ın Fikir Programı Üzerine Bir Analiz* (İstanbul 2008); *Risale-i Nur Işığında Alevî Sünnî Meselesi* (İstanbul 2002); *Sulh Çizgisi* (Erzurum 1978; İzmir 1980); *Tebliğ, Terbiye ve Siyasi Taktik Açılımlarından Hicret* (İstanbul 1981); *Hazreti İbrahim'den Mesajlar (Hz. İbrahim'in Mesajı)* (İstanbul 1998, 2005); *İslâm Davetçisinin El Kitabı* (İstanbul 1996, 2009); *Namus Fitnessi Mut'a Nikâhı* (İstanbul 1992, 2011); *Seminer ve Tez Rehberi* (Erzurum 1978); *Ahkâmı's-Sığar: İslâm Hukukunda Çocuklarla İlgili Hükümler* (Hanefî fakihî Üsrüşenî'nin *Câmi'u aĥkâmi's-şığâr* adlı eserinin çevirisi [İstanbul 1984]); *Tarihçi Açısından Din* (Arnold J. Toynbee'den çeviri, İstanbul 1978); *Makina ve Çarkları: Sovyet Adamının Yetiştirilmesi* (Michel Heller'den çeviri, İstanbul 1998); *İslâmî İlimlerde İsrâiliyyât yahut Gayr-i İslâmî Menşeli Rivayetler* (Muhammed Hamîdullah'tan çeviri [İFD, sy. 2 [1977], s. 295-319]); *İslâm Hukukunun Kaynakları Açısından Kitâb-ı Mukaddes* (Muhammed Hamîdullah'tan çeviri [İFD, sy. 3 [1979], s. 379-410; sy. 4 [1980], s. 313-326]). İbrahim Canan'ın bazı eserleri değişik adlarla yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İsmail Lütfi Çakan, "Hizmet Adamı", *EA-ÜİFD*, sy. 32 (2009), s. 171-176; Ayşe Elif Şanlı, "İbrahim Canan'ın Anısına Bir Panorama", *a.e.*, s. 180-183; Mehmet Dilek, "Hz. İbrahim Diyanında Bir İbrahim", *a.e.*, s. 187-190; Harun Özçelik, "Prof. Dr. İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte Muhtasar Tercüme ve Şerhi (Tercüme ve Şerh Kısmı) Ankara 1988 (II-XVIII. Cilt)", *a.e.*, s. 223-235; Nihat Yatkin, "Prof. Dr. İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte Muhtasar Tercüme ve Şerhi (Mukaddime Kısmı) Akçağ Yayınları, Ankara 1988 (I-II. Cilt)", *a.e.*, s. 215-222; Fatma Akbulut, "Prof. Dr. İbrahim Canan", *Hadis Tetkikleri Dergisi,*

VII/2, İstanbul 2009, s. 225-227; Ömer Özcan, "İbrahim Canan'ın Son Röportajı", <http://www.risalehaber.com/ibrahim-cananin-son-roportaji-62521h.htm>; Sonpeygamber.info, "İbrahim Canan", <http://www.sonpeygamber.info/kategori/dosyalar/ibrahim-canan>.

ABDULLAH AYDINLI

CANARD, Marius
(1888-1982)

Fransız şarkiyatçısı.

Fransa'nın Morvan bölgesinde Dracy-Saint-Loup köyünde bir öğretmen çocuğu olarak doğdu. Lise öğrenimini Autun'da Collège Bonaparte'ta tamamladı. Lisans öğrenimini Lyon Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde edebiyat alanında yaptı. Doğu dillerine olan ilgisi burada başladı ve 1913'te bu üniversiteye Arap dili öğretim üyeliğine tayin edilen Gaston Wiet'den Arapça, Farsça ve Türkçe dersleri aldı. Üniversiteyi bitirdikten sonra Toulon şehri lisesinde edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. Ancak I. Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine Ağustos 1914'te öğretmenliği bırakıp Beaun'daki 16. Süvari Alayı'na katıldı. Lorraine-Champagne ve diğer bölgelerdeki cephelerde Almanlar'la yapılan bazı savaşlarda gösterdiği üstün cesaret sayesinde subaylık mertebesine yükseldi ve kendisine Croix de Guerre nişanı verildi. 1919 yılı Temmuz ayına kadar orduda kalan Canard kendi isteğiyle, Fransa'nın o dönemde sömürgelerinden olan Fas'ın Dârülbeyzâ şehrinde öğretmenlik görevine tayin edildi. Bu görevini bir yıl sürdürmekle birlikte onun Doğu araştırmalarına duyduğu ilginin burada arttığı ve ileride yapacağı çalışmalarda hedefini burada belirlediği söylenir.

Tunus'tan Lyon'a dönen Canard yeniden Gaston Wiet'in derslerine devam etmeye başladı. Kendisine yakın ilgi gösteren hocasının teşvikiyle binbir gece masallarını okudu. Okumaları sırasında Arap kahramanlarına büyük ilgi duydu. Bu arada İslâm tarihi çalışmalarına yöneldi, temel kaynaklardan faydalanabilmek için Arapça, Farsça ve Türkçe'yi daha iyi öğrenmek amacıyla Paris'te Ecole des Langues Orientales'e girerek buradan 1924'te mezun oldu. Okuldaki hocası şarkiyatçı William Marçais'nin teşvikiyle 1926'da Tunus'a gitti. Çeşitlik bir yıl Tunus'ta kaldı. 1927'de Cazayır Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne tayin edildi. Bu üniversitede 1934 yılında *Histoire de la dynastie des hamdânides de Jazira et de Syrie* adlı

teziyle doktorasını tamamladı (1951). Buradaki görevini 1961'de emekliye ayrılıncaya kadar sürdürdü. Üniversitedeki ilk yıllarında hocası Marçais'nin küçük kardeşi ve yakın çalışma arkadaşı George Marçais ile birlikte fakülte bünyesinde Doğu Araştırmaları Enstitüsü'nün kurulması için çalıştı. Kuruluşu 1934'te gerçekleştirilen enstitünün çıkardığı *Annales de l'institut d'études orientales (AIEO)* adlı dergide çok sayıda makalesinin yanı sıra enstitü neşriyatı arasında bazı kitapları da yayımlandı. Bu yıllarda özellikle şarkiyatçıların İslâm-Bizans ilişkileri konusunda çeşitli ülkelerde düzenlediği kongrelere katıldı. Emekliliğinin ardından yerleştiği Paris'te yaşadı ve burada öldü (Eylül 1982). Oryantalizm çalışmalarında seçkin bir yer edinen ve hayatının önemli kısmını Kuzey Afrika'da geçiren Fransız şarkiyatçıların sonuncusu sayılan Canard, bölgede önemli bir oryantalizm merkezi haline gelen üniversitede çok sayıda öğrenci yetiştirdi, ilmi araştırmalara büyük katkıda bulundu.

Marius Canard, Paris'te geçirdiği emeklilik yıllarında akademik çalışmalarına yoğun bir şekilde devam etmiş, Ermeni araştırmalarına yönelerek *Revue des études arméniennes*'de editörlük kurulunda görev almıştır. 1954'te L'égion d'honneur nişanı ve Fransız kültürünün yayılmasına katkıda bulunanlara verilen Fransa Akademik Palmiye madalyasıyla ödüllendirilmiş, 1955'te Münih'teki Bavarian Academi'ye üye seçilmiştir. Çok sayıda makalesinin yayımlandığı *Byzantion* dergisinin 43. sayısı onun anısına çıkmış, bu sayıda eserleri ve makalelerinin bir listesi verilmiştir (s. 518-524). İslâm tarihi alanındaki çalışmalarına Hamdânîler ve komşuları Abbâsîler'le ilgili araştırmalarıyla başlayan Canard müslümanların Rumlar, Bulgarlar, Ruslar ve Ermeniler'le yaptıkları savaşlara dair Batı dillerinde yazılan kaynakları incelemiş, akademik şöhretinde büyük yeri olan Bizans-İslâm devletleri arasındaki ilişkiler konusunda kitap ve çok sayıda makale hazırlamıştır. Ardından Fâtımîler'e dair çalışmalara yönelip Vladimir Ivanov'un Fâtımîler'in menşesine dair çalışmalarının ardından bunlarla ilgili önemli eserler vermiştir.

Eserleri. Canard, kitaplarından ziyade sayıları 150'yi aşan ve kitaplarından daha çok ilmi değer taşıdığı belirtilen makaleleriyle tanınmıştır. Ayrıca *Encyclopaedia of Islam*'ın ikinci neşrinde çok sayıda maddesi yer almaktadır. **Kitapları:**

Histoire de la dynastie des hamdâni-des de Jazira et de Syrie (I-II, doktora tezidir, Paris 1951); *Nûhab târihiyye ve edebiyîye câmi'a li-ahbârî'l-Emîr Seyfiddevle el-Hamdânî* (Cezayir 1934; Seyfiddevle dönemi hakkında önemli bir başvuru kaynağıdır); *Byzance et les musulmans du proche orient* (London 1963; yirmi iki makalesinin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır); *L'expansion arabo-islamique et ses répercussions* (London 1974; yirmi üç makaleden meydana gelmektedir); *Récit des malheurs de la nation arménienne* (Brüksel 1973); *Miscellanea Orientalia* (London 1973; on sekiz makaleden oluşmaktadır).

Başlıca Makaleleri: Müellifin *Annales de l'institut d'études orientales, Arabica, Bulletin des études orientales, Byzantion, Dumbarton Oaks Papers, Journal asiatique, Revue africaine (RAfr.)* gibi dergilerde çok sayıda makalesi yayımlanmıştır. Makalelerinden bazıları şunlardır: "Les expéditions des arabes contre Constantinople dans l'histoire et dans la légende" (*JA*, sy. 208 [1926], s. 61-121; trc. İ. H. Danişmend, "Tarih ve Efsaneye Göre Araplann İstanbul Seferleri" [*İstanbul Enstitüsü Dergisi*, sy. 2 [1956], s. 213-259]); "Un personnage de roman arabo-byzantin" (*RAfr.*, sy. 73 [1932], s. 1-14); "La guerre sainte dans le monde islamique et dans le monde chrétien" (*RAfr.*, sy. 79 [1936], s. 605-623); "Delhemma épopee arabe des guerres arabo-byzantines" (*Byzantion*, X [Bruxelles 1935], s. 283-300); "Le traité de 1281 entre Michel Paléologue et le sultan Qala'un, Kalkaşandî, Subhu'l-a'sâ, XIV, 72 vdd." (*Byzantion*, X [1935], s. 669-680); "Arabes et bulgares au début du Xe siècle" (*Byzantion*, XI [1936], s. 213-223); "Delhemma, Sayyid Battâl et 'Omar al-No'mân" (*Byzantion*, XII [1937], s. 183-188); "Les relations entre le Mérinides et les Mamelouks au XVe siècle" (*Annales de l'institut d'études orientales*, V [Alger 1939-1941], s. 41-82); "Coiffure européenne et Islam" (*Annales de l'institut d'études orientales*, VIII [1949-1950], s. 200-230); "Les h'amdânides et l'Arménie" (*Annales de l'institut d'études orientales*, VII [1948], s. 77-94); "Le cérémonial fatimite et le cérémonial byzantin: Essai de comparaison" (*Byzantion*, XXI [1951], s. 355-420); "Note sur les arméniens égypte à l'époque fâtimide" (*Annales de l'institut d'études orientales*, XIII [1955], s. 143-157); "Quelques observations sur l'introduction géographique de la Bughyat at-Talab de Kamâl ad-Dîn İbn al-Adim

d'Alep" (*Annales de l'institut d'études orientales*, XV [1957], s. 41-53; trc. Nihad M. Çetin, "Kamaladdin İbn al-Adim'in Bughyat at-talab Adlı Eserinin Coğrafi Giriş Kısmı Hakkında Bazı Müşahedeler", *ŞM*, II [1958], s. 41-51); "Le principaux personnages du roman de chevalerie arabe Dât al-Himma wa-l-Baṭṭâl" (*Arabica*, VIII/2 [Leiden 1961], s. 158-173); "Les sources arabes de l'histoire byzantine aux confins des Xe et XIe siècles" (*REB*, XIX [1961], s. 284-314); "La prise d'Héraclée et les relations Hârûn ar-Rashîd et l'empereur Nicéphore Ier" (*Byzantion*, XXXII [1962], s. 345-379); "Les relations politiques et sociales entre Byzance et les arabes" (*Dumbarton Oaks Papers*, XVIII [Washington 1964], s. 35-56); "Les reines de Géorgie dans l'histoire et légende musulmanes" (*REI*, 37 [1969], s. 3-20). *Encyclopaedia of Islam*'ın ikinci neşrindeki bazı maddeleri de şunlardır: "Armîniya, Avâsım, Ayntâb, Bingöl, Cilicie, al-Battâl, Abû Tâhir Djannâbî, Djawdhar, Hamdânids, Husayn b. Hamdan, İsa b. Şeyh, Ebû Tağlib, İbn Fadlân, İbn Nübâte, Aziz Billâh, Bahrâm, Dirghâm, Fatimides".

Tercümeleri: 1. *Byzance et les arabes I, la dynastie d'Amorium* (Brüksel 1935), A. Vasiliev'in *Vizantija i Araby* adlı eserinin I. cildinin H. Grégoire ile birlikte tercümesidir. 2. *Chronique des règnes d'Ar-Râdi et d'al-Muttaqi (Histoire le dynastie abbaside de 332 à 333/934 à 944)* (I-II, Cezayir 1946-1950). Ebû Bekir es-Sûlî'nin *Kitâbü'l-Evrâk*'ının Râzî-Billâh ve Müttakî-Lillâh dönemlerini içeren bölümünün çevirisidir. 3. *Byzance et les arabes II, la dynastie macédonienne* (Brüksel 1950). 4. *Avec les manuscrits arabes* (Cezayir 1954). Krackovskij'nin kütüphanecilik, yazma eserler ve şarkiyatçılara dair *Nad arabskimi rukopisiami* adlı eserinin tercümesidir. 5. Al-Jawdhârî, *Vie de l'ustadh Jaudhar* (Cezayir 1958). Ebû Ali Mansûr el-Kâtib el-Cevzerî'nin hocası Cevzer es-Sikillî'ye dair *Sîretü'l-Üstâz Cevzer* adlı eserinin tercümesidir. 6. "La relation du voyage d'Ibn Fadlân chez les bulgares de la Volga" (*Annales de l'institut d'études orientales*, XVI [1958], s. 41-146). Eser daha sonra *Voyage chez les bulgares de la Volga* adıyla yayımlanmıştır (Paris 1988).

BİBLİYOGRAFYA :

Necib el-Akîkî, *el-Müsteşrikün*, Kahire 1964, I, 303-305; Abdurrahman Bedevî, *Mevsû'atü'l-müsteşrikîn*, Beyrut 1993, s. 456-459; Yahyâ Murâd, *Mu'cemü esmâ'i'l-müsteşrikîn*, Beyrut 1425/2004, s. 556-558; "Bibliographie de M. Marius Canard", *Byzantion*, XLIII, Bruxelles 1973, s. 518-524; M. Lefort, "Index de l'oeuvre historique

de M. Canard”, *Arabica*, XXII, Leiden 1975, s. 180-211; Farhad Daftary, “Marius Canard (1888-1982): A Bio-Bibliographical Notice”, a.e., XXXIII (1986), s. 251-262.

İSMAİL YİĞİT

CANSEVER, Turgut (1921-2009)

Düşünce adamı ve mimar.

1 Ocak 1921 tarihinde Antalya’da doğdu. Bâbü’l-İnâ’de yüksek derecede bir meşhur olan dedesi Ali Efendi, aynı zamanda Mehmed Türâbî Efendi’nin (ö. 1812) İstanbul Kasımpaşa’da kurmuş olduğu Kâdirî Türâbî Baba Tekkesi’nin son şeyhidir. Babası Türk Ocağı’nın kurucularından tıbbiyeli Hasan Ferid Bey, annesi Filibe’de müderris Mehmed Efendi’nin kızı ve Kız Öğretmen Okulu’nun ilk mezunlarından Hatice Samime Hanım’dır. İlk öğrenimini Ankara Keçiören’de ve Bursa Muradiye’de, liseyi İstanbul Galatasaray Lisesi’nde, yüksek öğrenimini İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (bugünkü Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) Mimarlık Bölümü’nde tamamladı. Çocukluk ve gençlik yıllarında babası vasıtasıyla Türkiye’nin önemli bilim ve düşünce adamlarının sohbetlerine katıldı. Muhammed Hamdi Yazır, Neyzen Emin Efendi, Ahmet Avni Konuk, Ahmet Hamdi Tanpınar, Âsaf Hâlet Çelebi bunlardan bazılarıdır. Lise ve üniversite yıllarında Mehmet Cavit Baysun’dan tarih, Muvaffak Benderli’den divan edebiyatı, Ali Karsal’dan resim dersleri aldı. Resim hocası ve neyzen Halil Dikmen, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Mazhar Şevket İpşiroğlu, sanat tarihi profesörü Ernst Diez ve mimar Sedat Hakkı Eldem de etkilendiği önemli isimlerdendir. Çeşitli arayışları, karşılaşmaları ve yönlendirmeler neticesinde sanata dair birçok alana ilgilenen Cansever, 26 Ekim 1936 tarihinde henüz on altı-on yedi yaşlarında iken İstanbul’da resim sergisi açtı. Neyzen Halil Dikmen’den arkadaşı neyzen Niyazi Sayın ile birlikte ney dersleri aldı. Akademiye girişini 1946’da bitirdikten sonra bir süre hocası Sedat Hakkı Eldem’in asistanlığını yaptı. 1949’da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde *Selçuk ve Osmanlı Mimarisinde Üslup Gelişmeleri: Türk Sütun Başlıkları* adlı doktorasını tamamladı. Bu çalışma Türkiye’de sanat tarihi alanında yapılan ilk doktora olup Turgut Cansever aynı zamanda doktora yapan ilk mimardır. 1950-1951 yıllarında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar

Turgut
Cansever

Akademisi’nde öğretim üyeliğine getirildi. 1960’ta modern mimarlığın beş önemli mimarını ve eserlerini incelediği *Modern Mimarlığın Temel Meseleleri* adlı çalışmasıyla doçent oldu.

Daha sonraki yıllarda bir taraftan mimari projeler üretti, diğer taraftan hükümetler, belediyeler ve üniversiteler nezdinde çeşitli görevler aldı. Marmara Bölgesi Planlama Teşkilâtı başkanlığını ve İstanbul Belediyesi planlama müdürlüğünü yürüttü. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’nde iki yarıyıl diploma projesi yöneticiliği yaptı. 1974’te İmar ve İskân Bakanlığı danışmanlığı, 1974-1975’te İstanbul Metropol Planlama Dairesi başkanlığı görevlerinde bulundu. 1974-1977 yıllarında Avrupa Konseyi Türk Delegasyonu üyesi oldu. 1975-1980 arasında İstanbul Belediyesi’nde danışmanlık yaptı. Özellikle 1972-1979 yıllarında daha çok İstanbul için gerçekleştirdiği yeniden işlevlendirme, yayalaştırma ve düzenleme çalışmalarına yoğunlaştı. 1983’te Mekke Üniversitesi’nde eğitim programı hazırlayan kurumun danışmanı oldu. Her biri uzman ekipler tarafından yürütülen büyük çaplı dört adet şehir ve bölge planlama çalışması içerisinde yer aldı. Bunlar, İstanbul Metropolitan Planlama Çalışmaları, Marmara Bölge Planlama Çalışması, Ege Bölgesel Planlama Çalışması, 17 Ağustos 1999 Marmara ve 12 Kasım Düzce depreminden sonra hazırlanan, fakat uygulanamayan Yenişehirler Projesi olup ilkinde başkanlık, diğerlerinde yöneticilik yaptı. 22 Şubat 2009’da İstanbul’da vefat etti.

Düşünce Dünyası. Turgut Cansever’in kullandığı kavramsal çerçeveyi anlamak için kendi inceleme ve terkipleri yanında çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerindeki yönelimlerine ve bir dünya görüşü oluşturma yolundaki kaynaklarına da kısaca değinmek gerekir. Bu anlamda, onun ilgisini daima sıcak tuttuğu Osmanlı’nın son nesil fikir ve sanat adamlarıyla aynı meclislerde bulunması önemlidir. Özellikle babasının kütüphanesinde

bazı kitapları incelemesi (İbnü’l-Arabî, M. Hamdi Yazır, Ömer Hayyam vb.), eğitim yıllarındaki karşılaşmaları (Sedat Hakkı Eldem, Ernst Diez, Mazhar Şevket İpşiroğlu vb.) dikkate değerdir. Kendisi, henüz nispeten bozulmamış bir geleneksel çevrede (Bursa, İstanbul) büyümenin hatıralarına sık sık vurgu yaparak söyleminin temellerinin burada olduğuna işaret etmiştir. Ya Batı taraftarı ya da karşıtı olmanın keskin ayırımının yapıldığı ülkenin içinde bulunduğu durum ve arayışlar da göz önünde bulundurulursa, belli bir birikim ve hâfizayla donanmış olan Cansever’in zihninde mevcut Batı ve Doğu imajı hakkındaki düşünceleri Elmalılı tefsiri ve M. Hamdi Yazır ile diyaloglarla derinleşmiş, sanat tarihi hocası E. Diez’in yazı ve dersleriyle sanat tarihi alanına yansımıştır. Bunların yanında Batı düşüncesinin XIX. yüzyıl ve XX. yüzyıl başındaki isimlerine de âşinadır. XX. yüzyıl başı varlık felsefesinin Batı felsefe geleneğine getirdiği eleştiriler bağlamında yeni ontoloji ekolünün kurucularından Nikolai Hartmann, süreç felsefesinin önemli ismi Alfred North Whitehead ve Nietzsche gibi “muhalifler” onun ilgi alanındadır. Sanat tarihinde Ernst Diez tarafından İslâm sanatına uyarlanan genetik estetik düşüncesi ve psikolojik estetik bir başka odaklanma alanıdır. Bu isimler ve düşünceleri, Cansever’in kendince oluşturduğu düşünce terkinde *Fuşûşu’l-hikem* ve diğer İslâmî kaynaklarla mezc edilmiştir. Ayrıca Batı Avrupa’da bulunduğu yıllarda ve sonrasında Avrupa’nın tarihsel mimari mirasını ve modern dönem eserlerini yakından incelemiştir. Özetle Cansever’in düşünce dünyası ve açıklama biçimleri âyetler, hadisler, *Fuşûş* ile yeni ontoloji, genetik estetik ve yapı çevre olarak mimarlık tarihinin örtüştürülmesi sonucunda meydana gelmiştir.

Fikrî yaklaşımının temeli şu ifadelerinde yer almaktadır: “Sanat eseri varlık-kâinat tasavvurunun yapılarına yansımalarıdır. Eserini ortaya koyarken aldığı her karar sanatkarın varlık ve varlığın güçleri hakkındaki tasavvuruna göre şekillenir. Bu özellikleriyle sanat ahlâk alanında yer alır.” “İnsanın dünyadaki vazifesi dünyayı güzelleştirmektir” şeklindeki İslâmî telakkiyi sıkça dile getirir ve güzel kavramının çeşitli açılımlarına vurgu yapar. Vücuda getirdiği mimari eserlerini yeni ontoloji ekolünden de istifade ederek varlık tabakaları üzerine bina eder. Şöyle ki: “Mimari insanla varlık arasındaki ilişkiyi maddî, organik, ruhî ve fikrî bütün varlık alan ve tabakalarında düzenleyen disiplindir.